

3 Jystrup dødis- og landbrugslandskab

BESKRIVELSE

Nøglekarakter

Delvist småbakket dødislandskab og delvist bølget morænelandskab med landbrugsdrift, et par landsbyer, spredt bebyggelse og gennemskåret af Roskilde landevejen.

Udsigt fra Slettebjerg mod syd. De karakteristiske småbevoksninger ses spredt på marken.

Beliggenhed og afgrænsning

Jystrup dødis- og landbrugslandskab ligger i den nordøstlige del af Ringsted Kommune. Mod nord og øst er området afgrænset af Lejre og Køge kom-

muner. Den vestlige grænse følger skovområderne i det skovrige naboområdet 2 *Skjoldenæsholm dødislandskab*. Mod syd er karakterområdet afgrænset af den centrale og markante tværgående tunneldal med Humleore Skov og Kværkeby Mose. Ned mod Vigersdal Å i vest følger grænsen den sydlige bykant af Vigersted samt terrænet, mens grænsen i øst følger bevoksningsgrænsen for Humleore Skov.

Landskabskarakteren

Landskabet er både karakteriseret af dødisrelief og mere storbakket morænelandskab med landbrugsdrift. Der findes et par landsbyer, spredt bebyggelse samt fritliggende landbrugsejendomme. Der ses også en del bebyggelse langs den tværgående vej mod Roskilde (Roskildevej). I det dødisprægede landskab findes nogle mindre skovområder, og herudover er der en del småbevoksninger i karakterområdet.

De karaktergivende landskabselementer giver landskabet en middel skala. Det gør, at landskabet opleves som delvist åbent, og der er mulighed for at se langt i den sydlige del, hvor det mere jævne terræn dominerer. I det mere lukkede delområde mod nord gør den tættere samling af fritliggende huse, småbevoksninger og bugtede veje, at landskabsoplevelsen er mere varieret, og at man ikke kan se helt så langt. Nærheden til Roskildevej bemærkes fra store dele af området.

Landskabskarakterens oprindelse

Landskabskarakteren kan spores tilbage til tiden omkring udskiftningen (slutningen af 1700-tallet), hvor landsbyerne blev grundlagt på deres nuværende positioner. Strukturen fra dengang kan stadig genfindes i landskabets struktur, landsbyernes beliggenhed samt de spredte husmandssteder og -kolonier.

Områdets landsbyer er sidenhen vokset med nye boligområder. Også omkring Roskildevej fremstår bebyggelse og sammenhængen med landskabet som yngre end landskabskarakterens generelle oprindelse. Her er den bebyggelses- og landskabsmæssige oprindelse fra første halvdel af 1900-tallet, hvor husene langs Roskildevej i Ortved bl.a. blev opført.

Naturgrundlag

Geomorfologi

Dannelsesmæssigt udgøres området delvist af bundmorænelandskab og dødislandskab fra sidste istid. Grænsen mellem de to naturgeografiske karaktertræk er en flydende overgang, men skifter mellem Snekkerup og Vigersted, hvor dødislandskabet ses nord for og bundmorænelandskabet syd for.

Jordtype

Foruden den markante overvægt af moræneleraflejring er der pletvise aflejring af ferskvandstørv og smeltevandssand, hvilket illustrerer landskabets geomorfologi.

Terræn

Terrænet er delvis bølget med bløde bakker markeret i terrænet i forbindelse med morænelandskabet i den sydlige del. I den nordlige del er terrænet småbakket med dødisrelief, hvilket kendetegnes ved små bakketoppe og afløbsløse lavninger. Terrænet stiger fra ca. 30 meter over havet i den sydlige del til omkring 90 meter over havet i den nordlige del.

Vandelementer

Af vandelementer findes to mindre søer (Jystrup Sø og Hvidsø), vådområder, vandløb og små vandfyldte og til dels afløbsløse lavninger.

Bevoksningsstruktur

Arealanvendelse og landskabselementer

Udover landbrugsarealerne findes flere mindre skove i karakterområdet, herunder Atterup Skov, Tåstrup Skov og Snekkerup Hestehave samt en frugtplantage sydøst for Vigersted. Skovene består af blandede løv- og nåletræer. Derudover er karakterområdet præget af flere små skovbevoksninger, småbeplantninger på de åbne marker, frugtplantage ved Skovgård, juletræsplantager og en del enkeltstående træer og krat i markskel.

Dyrkningsform

Der dyrkes jordbrug i størstedelen af karakterområdet. I den nordlige del findes flere plantebedrifter, hvor jorderne dyrkes mere ekstensivt, og flere arealer afgræsses. I den sydlige del findes flere bedrifter med husdyrhold, og her dyrkes jorden mere intensivt.

Bebyggelsesstruktur

De største landsbyer i området er Jystrup og Vigersted. Desuden ligger der en række små bebyggelser – Egemose, Snekkerup, Ny Jystrup og Ortved. samt spredt bebyggelse og landbrugsejendomme i det åbne land, især syd for Egemose og langs Roskildevej. Et stort industrianlæg i den vestlige del af Ortved har to høje skorstene, der kan ses på stor afstand.

En af de store landbrugsejendomme øst for Vigersted. Skov udgør den visuelle afgrænsning af landskabet, der falder i niveau ned mod syd og tunneldalen

Kulturhistoriske helheder og enkeltlementer

Der findes flere fortidsminder i karakterområdet i form af to gravhøje nord for Vigersted, en rundhøj i skovområdet Ortved Lund og en landhøj umiddelbart øst for Ortved Lund. Ingen af fortidsminderne er markante i landskabet.

Bebyggelsen ved Ny Jystrup er et klassisk eksempel på en husmandskoloni, hvor de små huse ligger som perler på en snor. De udstykkede lodder ligger på begge sider af vejen. Grundene var lige store, og på hvert af lodderne blev der opført et hus ud til vejen. Husmændene var typisk daglejere, og afgrøderne fra de små jordbrug var nødvendige som supplement til en lav løn.

Strukturerne omkring Snekkerup er originale i forhold til udskiftningsmønstret. De firelængede gårde ligger med en vis afstand og danner ikke en traditionel landsbykerne. Landsbyens styrke som kulturhistorisk helhed består i, at de ca. 8 gårde stadig er beliggende på samme sted, og at der kun er kommet få nye bygninger omkring landsbyens gårde. Gårdene blev opført omkring 1850 eller før.

Tekniske anlæg

Landevejen mellem Ringsted og Roskilde gennemskærer karakterområdet fra sydvest til nordøst. Af tekniske anlæg i øvrigt findes flere luftledninger og høje skorstene ved Ortved.

Rumlige og visuelle forhold

Landskabets skala er mellem til stor. Den rumlige opdeling af landskabet er vurderet som transparent, idet landskabets sigtbarhed kun delvist er begrænset af bevoksning på markfladerne, skove og diverse småbevoksninger. Jystrup dødis- og landbrugslandskab forekommer sammensat i kompleksitet, fordi området er præget af både bundmoræne- og dødisgrundlag, varieret arealanvendelse, bevoksningstyper, dyrkningsformer og bebyggelsesstrukturer. De karaktergivende landskabselementer danner en svag til middel struktur.

Landskabet opleves middel roligt og er nogle steder præget af trafikken på Roskildevej, mens det andre steder forekommer roligt. Støjmæssigt opleves landskabet afdæmpet pga. landskabskarakterområdets diversitet, hvor der langs Roskildevej kan være støjende, men derudover stille.

Landskabet syd for Atterupgård er kuperet og med markparceller, der anvendes ekstensivt.

Oplevelsesrige delområder og enkeltelementer

Det småbakkede småskala dødislandskab ved Mortenstrup og Atterup Skov med spredt bebyggelse fremtræder særligt karakteristisk i området. Der ses også et tydeligt samspil mellem natur- og kulturgrundlag, idet dødisrelieffet har betinget en sammensat arealanvendelse med både skovbrug, ekstensivt og intensivt landbrug og adskillige småbiotoper.

Hele områdets sydlige grænse, hvor der er kig ud over tunneldalen og ådalen med Vigerdal Å, Kværkeby Mose og Humleore Skov, byder på rige udsigtsmuligheder. Vigersteds bebyggelse og ikke mindst kirkens placering på kanten af dalen opleves som markant. Vigersted Kirke udgør et markant enkeltelement, der dog er særligt visuelt synligt fra de sydligere karakterområder.

Slettebjerg med sine 95 meter over havet øst for Jystrup opleves som et markant enkeltelement i kraft af dens egenskaber som udsigtspunkt. Herfra kan man både se langt i sydlig og nordlig retning.

Tekniske anlæg, byudvikling eller andre landskabslementer

Udover Roskildevej, der gennemskærer området fra sydvest til nordøst, fremtræder tekniske anlæg kun lokalt med visuel dominans. Bebyggelse omkring Roskildevej virker dog markant, idet det på flere delstrækninger flankerer vejen og hindrer udsynet til landskabet. Fra det åbne land er vejen ikke særlig synlig, da bebyggelsen hindrer indkig til vejen. Skorstenene ved Ortved kan ses på stor afstand, men på grund af terrænet er de inden for karakterområdet kun synlige fra den sydlige del omkring Vigersted.

Nøglefunktioner

Nøglefunktioner, udvikling og planlagte ændringer

Landskabskarakteren afspejler landbrugsdrift, hvor der i den nordlige del dyrkes mere ekstensivt og i den sydlige del generelt mere intensivt. Fortsat drift af jorden samt vedligeholdelse af skovområder, natur- og halvkulturaraler samt hegn er vigtige tiltag for opretholdelse af den eksisterende landskabskarakter.

Udviklingstendenser

Den overordnede vejstruktur er ikke ændret de seneste 120 år. I randen af Jystrup og Vigersted ses flere steder byudvikling og ved Egemose er der både sket by- og erhvervsudvikling.

Vigersted er oprindeligt en forteby, der blev udskiftet i 1798. I landsbyen er der en stor ubebygget forteplads ved kirken. Landsbyens den østlige del er præget af et stort parcelhusbyggeri, der løbende er udbygget siden 1960'erne og op gennem 1990'erne, mens den vestlige del hovedsageligt er udbygget i 1960-70'erne. I byens nordøstlige del findes en del udstykkede grunde, der endnu ikke er udbygget.

Jystrup er en stor kirkelandsby, der blev udskiftet i 1796. I starten af 1900-tallet gik en jernbanelinje igennem byen i en ca. 11-årig periode. Det har bevirket, at byen blev udbygget langs med jernbanen og altså vest for den oprindelige landsbys kerne omkring Jystrup Kirke. Her er parcelhusbebyggelse fra 1960'erne og 70'erne, primært i den østlige ende af byen. Den ned-

lagte jernbanes spor med dæmning og broer præger området omkring Jystrup by.

Bykanten af Jystrup, hvor Jystrup Sø ligger til højre og et af byens nye beboelsesområder ligger til venstre

Planlagte ændringer

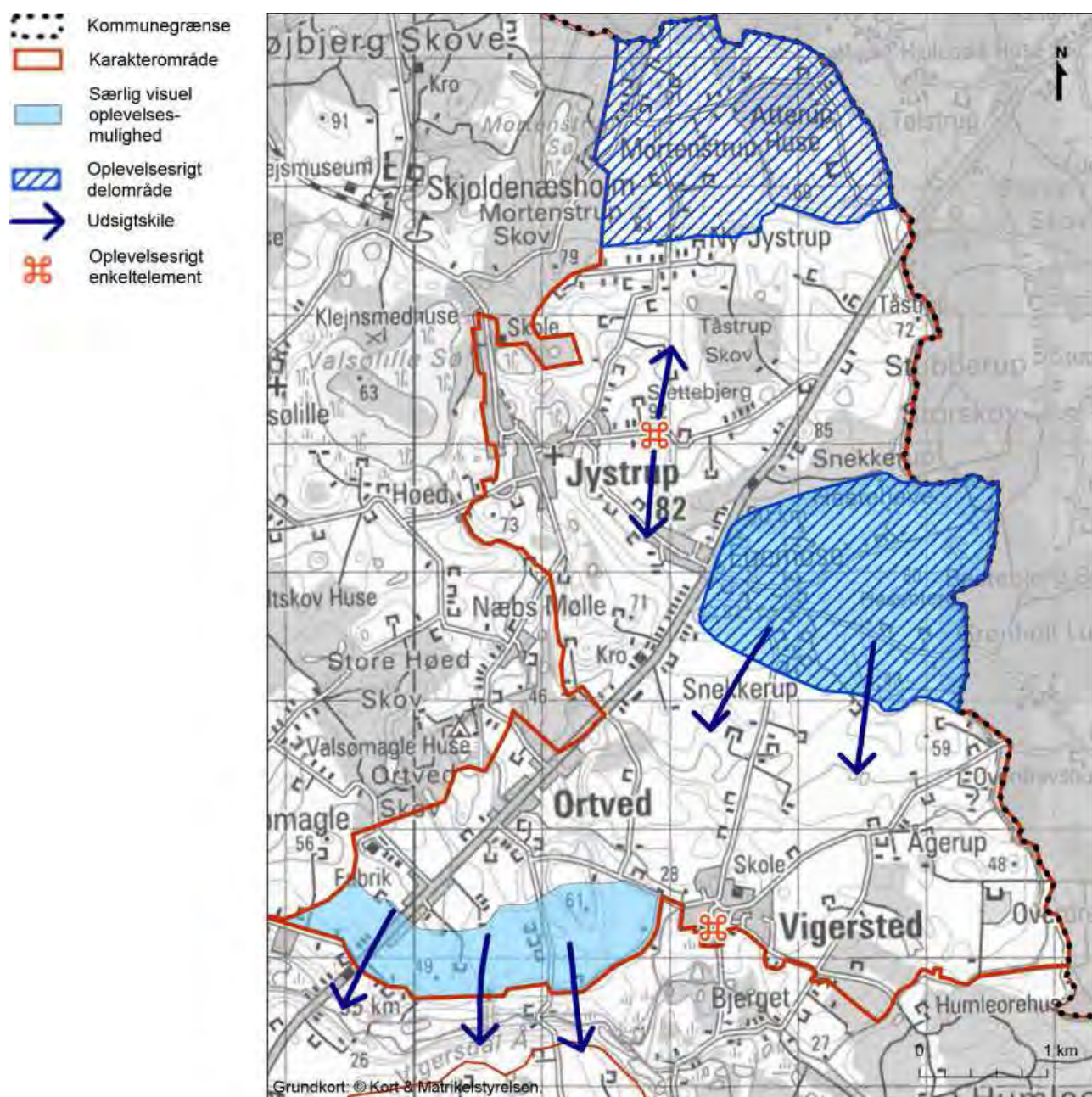
Der er ikke planlagte ændringer inden for området. I den nordvestlige del af Vigersted er der udstykket grunde, men de er endnu ikke bebyggede. Ved Jystrup er der udstykket grunde i den sydvestlige bykant, der ligger i det tilstødende område 2 *Skjoldenæsholm dødis- og herregårdslandskab*.

Der er desuden planlagt en regional sti fra det sydøstlige hjørne til det nordvestlige hjørne af karakterområdet.

VURDERING

Landskabskarakterområdet er afgrænset og karakteriseret af sammenspil mellem naturgrundlaget, arealanvendelsen og de rumlige visuelle forhold. En vurdering af landskabet skal bruges som grundlag for varetagelse af de landskabelige interesser i det fremtidige arbejde med landskabet i Ringsted Kommune.

Vurderingen indeholder en vurdering af de særlige visuelle oplevelsesmuligheder i landskabet samt en angivelse af landskabets sårbarhed i forhold til konkrete udviklingsprojekter.

De særlige visuelle oplevelsesmuligheder og oplevelsesrige delområder i karakterområde 3.

Særlige visuelle oplevelsesmuligheder

Området ved Mortenstrup og Atterup Skov udgør et område med særlige visuelle oplevelsesmuligheder da det småbakkede dødislandskab her fremtræder særlig tydeligt, og terrænet er mere kuperet. Samtidig er landskabet både mod nord og vest tydeligt defineret af skovområder, hvilket bidrager til, at landskabet opleves som et samlet delområde.

Snekkerup ligger visuelt markant placeret i det småbakkede dødislandskab med overgangen til den bølgede moræneflade og tunneldalen syd herfor. Det bølgede landskab er af stor skala og giver mulighed for lange kig.

Landskabskarakterens sårbarhed

Den nordlige del af karakterområdet omkring Mortenstrup, Ny Jystrup og Tåstrup Skov samt omkring Snekkerup vurderes at være særlig sårbart overfor tiltag, der kan ændre eller sløre det delvist småbakkede dødislandskab. Endvidere vurderes området særligt sårbart overfor ændringer i det visuelt transparente og rumligt sammensatte forhold, der karakteriserer disse dele af landskabskarakterområdet. Området kan udpeges som et område, hvor skovrejsning er uønsket, medmindre de nye skovområder består af løvfældende arter.

Særligt sårbare områder

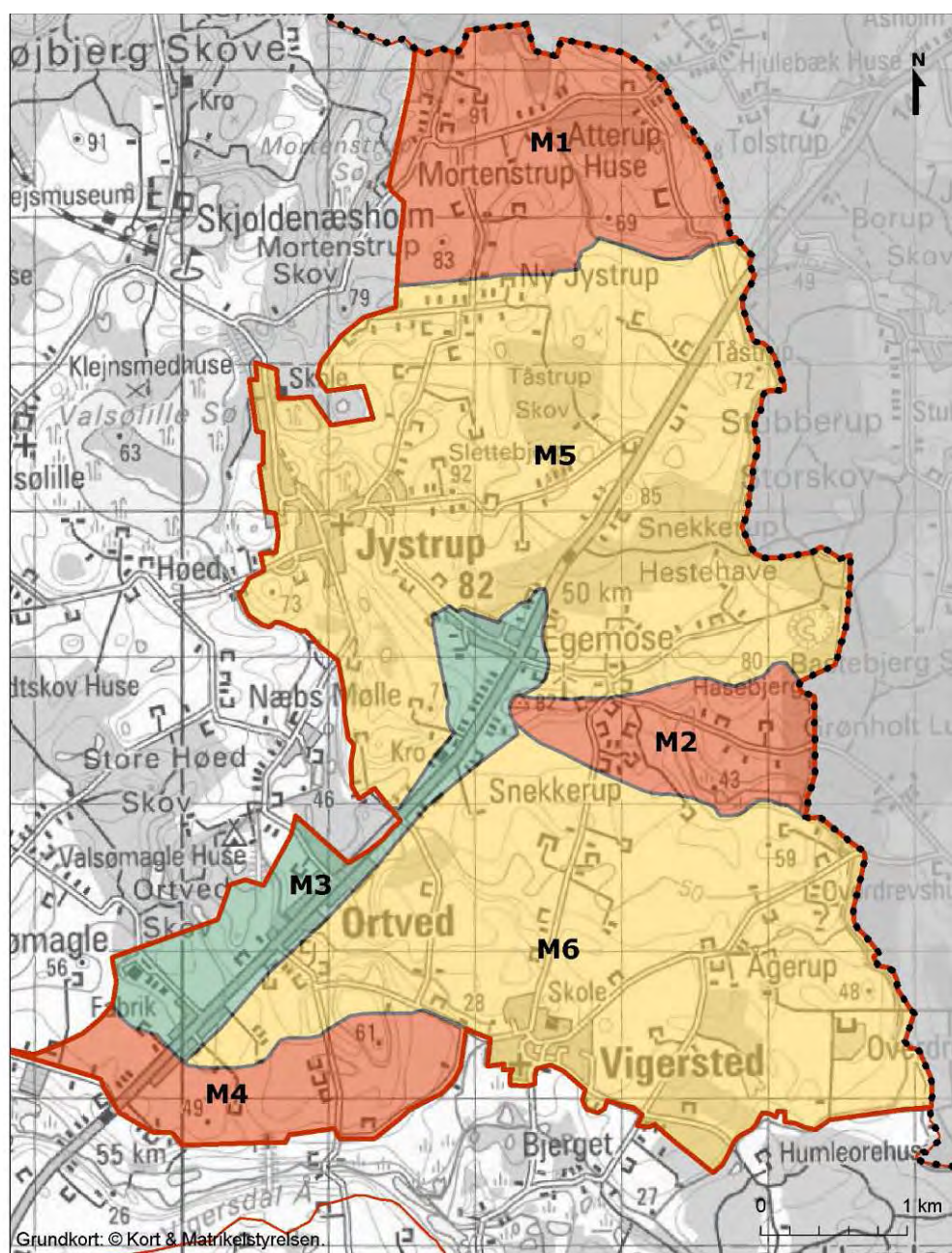
Den sydlige del af området omkring Snekkerup og Vigersted vurderes at være særlig sårbart overfor tiltag, der kan ændre eller sløre det bølgede morænelandskab og hindre udsigten mod syd. Landskabets åbne karakter er også sårbart overfor ændringer, der vil ændre dette karaktertræk for området.

FREMTIDIG PLANLÆGNING OG FORVALTNING

Den fremtidige planlægning og forvaltning tager udgangspunkt i kortlægningen af landskabskarakteren samt overvejelser omkring landskabskarakterens tilstand og styrke i de udpegede delområder.

For delområderne er det nedenfor angivet, om karakteren skal beskyttes, vedligeholdes, udvikles eller forbedres. Der kan også forekomme overlap mellem disse forskellige strategiske mål inden for et karakterområde. Endelig angives en række tiltag, handlinger og initiativer, som bør enten begrænses eller igangsættes for at imødekomme den ønskede udvikling for hvert delområde.

- Kommunegrænse
- Karakterområde
- Vedligeholde
- Beskytte
- Udvikle

De strategiske mål for delområder i karakterområde 3.

M1 - beskytte

Omkring Mortenstrup afgrænses et særligt karakteristisk delområde, hvor tilstanden er god. Området rummer tillige særlige visuelle oplevelsesmuligheder. Området skal derfor beskyttes. Området er karakteriseret ved et småbakket dødisrelief, spredte landbrugsejendomme, små skovområder og markante skovbryn.

Anbefalede handlinger og initiativer:

- › Større sammenhængende skovrejsning og andre tiltag (større sammenhængende byggeri, markante tekniske anlæg, store fritliggende landbrugsejendomme), der kan forringe de gode udsigtsmuligheder og visuelle sammenhænge inden for delområdet, bør undgås.
- › Den landbrugsmæssige drift mellem de spredte skovområder bør understøttes, så landskabets terræn fortsat kan opleves.
- › Vasebæk Å kan med fordel for landskabet tilbageføres til sit oprindelige slyngede forløb, hvorved åen vil fremstå med mere naturlig karakter.

M2 - beskytte

Delområdet ligger højt i terrænet og er på alle sider afgrænset af faldende terræn. Der er tale om et særligt karakteristisk landskab i god tilstand og som desuden er udpeget som del af et oplevelsesrigt delområde og et område med særlige visuelle oplevelsesmuligheder.

Anbefalede handlinger og initiativer:

- › Udsynet mod syd fra det højtliggende delområde bør bevares ved at sikre, at der ikke tilplanter eller opføres tekniske anlæg mv. i områdets udkant, der vil hindre udsynet over de skrånende markflader.
- › Det delvist våde område syd for Lundegård er i dag delvist tilgroet med mose, vandhul og vandløb. Området kan evt. tilbageføres til en vådere tilstand, hvorved et mere naturpræget område kunne opstå, der vil stå i kontrast til de kvadratiske marker og store skovområder.

M3 - udvikle

Da landskabet i delområdet M3 fremstår karactersvag og usammenhængende i forhold til det omgivende landskab, kan det med fordel udvikles. Langs Roskildevej på strækningen mellem tunneldalen og Egemose ligger betydelig bebyggelse og ved Egemose er et erhvervsområde opstået.

Anbefalede handlinger og initiativer:

- › Den megen bebyggelse langs vejen skaber en barriere i landskabet, og giver landskabet et teknisk præg. Denne virkning vil kunne afhjælpes

ved strategisk skovrejsning, da det vil lette mødet mellem det åbne land og den meget bebyggede vej.

- › Spredt bebyggelse langs Roskildevej skal undgås, og der bør kun gives tilladelse til nye byggerier i umiddelbar tilknytning til den eksisterende bebyggelse.

M4 - beskytte

M4 skal beskyttes. Delområdet er desuden udpeget som et område med særlige visuelle oplevelsesmuligheder, hvilket er knyttet til udsigterne på tværs af Haraldsted tunneldal.

Anbefalede handlinger og initiativer:

- › Der er særlig visuel kontakt på tværs af tunneldalen og Vigersdal Å. Denne visuelle forbindelse skal beskyttes ved ikke at tillade skovrejsning ned mod ådalen og opførelse af tekniske anlæg som vindmøller, højspændingsledning, siloer og biogasanlæg.

M5 - vedligeholde

M5 skal vedligeholdes. Landskabet i delområdet er karakteristisk med god tilstand, og udgør langt størstedelen af karakterområdet. Karakteren er knyttet til et varierende terræn og en del skovområder og spredt bevoksning.

Anbefalede handlinger og initiativer:

- › For at vedligeholde karakteren af landskabet bør den eksisterende landbrugsdrift opretholdes og understøttes.
- › De levende hegn er med til at underbygge oplevelsen af landskabet og inddele landskabet i afgrænsede rum. De levende hegn kan med fordel for landskabskarakteren og landskabets skala vedligeholdes.

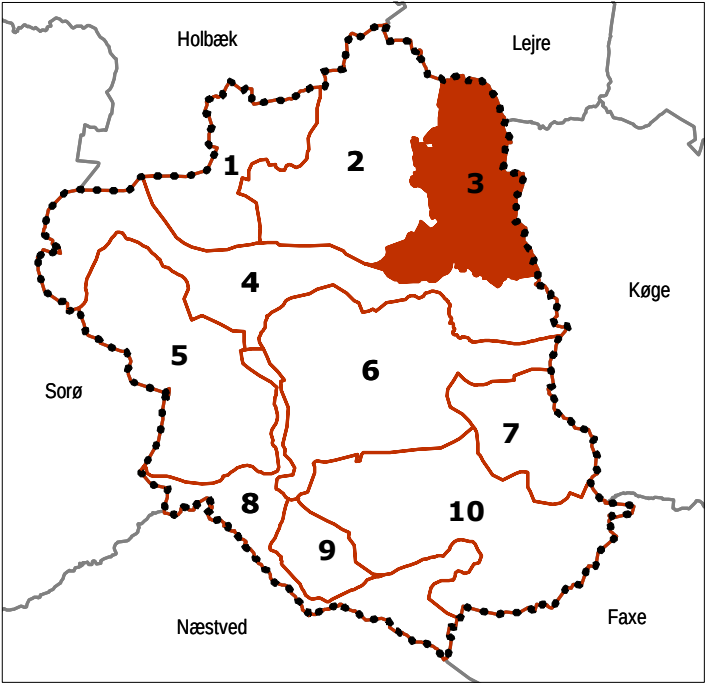
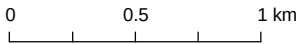
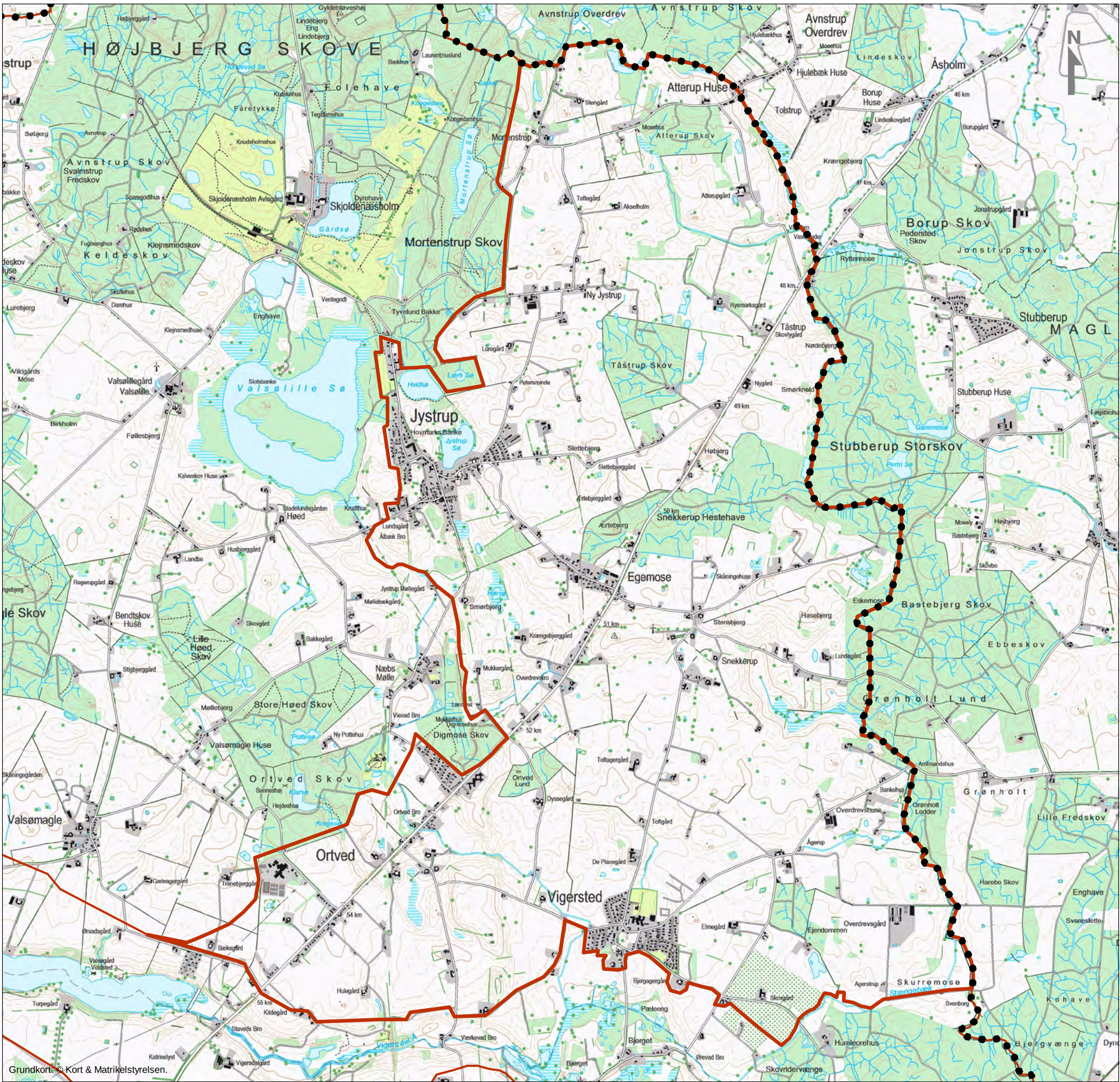
M6 - vedligeholde

M5 skal vedligeholdes. Landskabet i delområdet er karakteristisk med god tilstand, og udgør langt størstedelen af karakterområdet. Karakteren er knyttet til et varierende terræn og en del skovområder og spredt bevoksning.

Anbefalede handlinger og initiativer:

- › For at vedligeholde karakteren af landskabet bør den eksisterende landbrugsdrift opretholdes og understøttes.
- › De levende hegn er med til at underbygge oplevelsen af landskabet og inddele landskabet i afgrænsede rum. De levende hegn kan med fordel for landskabskarakteren og landskabets skala vedligeholdes.

- › Undgå større sammenhængende beplantning i den sydlige del, så den visuelle oplevelse og forbindelse til delområdet M2 ved Snekkerup opretholdes. Der bør derfor ikke opføres tekniske anlæg som vindmøller, højspændingsledning, siloer og biogasanlæg eller rejsning af større sammenhængende skov.

Ringsted Kommune
Landskabskarakteranalyse

Oversigtskort
Landskabskarakterområde 3
Jystrup dødis- og landbrugslandskab

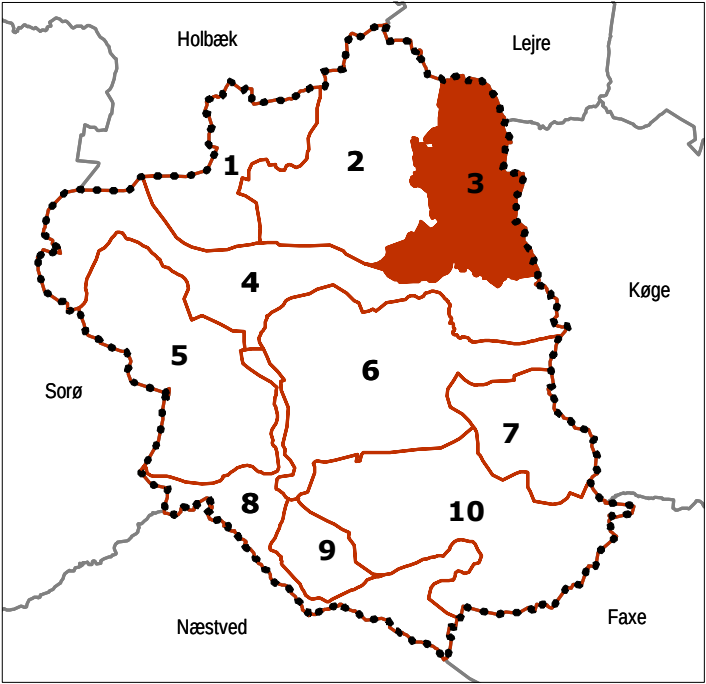
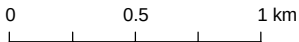
O:\A030000\A032485\3_Pdoc\GIS\Kortbilag\ Bilag 3-1 Oversigtskort.WOR

COWI A/S
Parallevej 2
2800 Kongens Lyngby

Telefon 56 40 00 00
cowi@cowi.dk
www.cowi.dk

ATR nr.:	A032485
Tegn./Udarb.	BJO / LHJN
Kontr.	AKJO
Godk.	LHJN
Mål	1:30.000 (A3)
Dato	25. jan. 2013

Dokument nr.	Rev.
Bilag 3-1	0

Ringsted Kommune
Landskabskarakteranalyse

Høje målebordsblade
Landskabskarakterområde 3
Jystруп dødis- og landbrugslandskab

O:\A030000\A032485\3_Pdoc\GIS\Kortbilag\ Bilag 3-2 Høje målebordsblade.WOR

COWI

COWI A/S
Parallevej 2
2800 Kongens Lyngby

Telefon 56 40 00 00
cowi@cowi.dk
www.cowi.dk

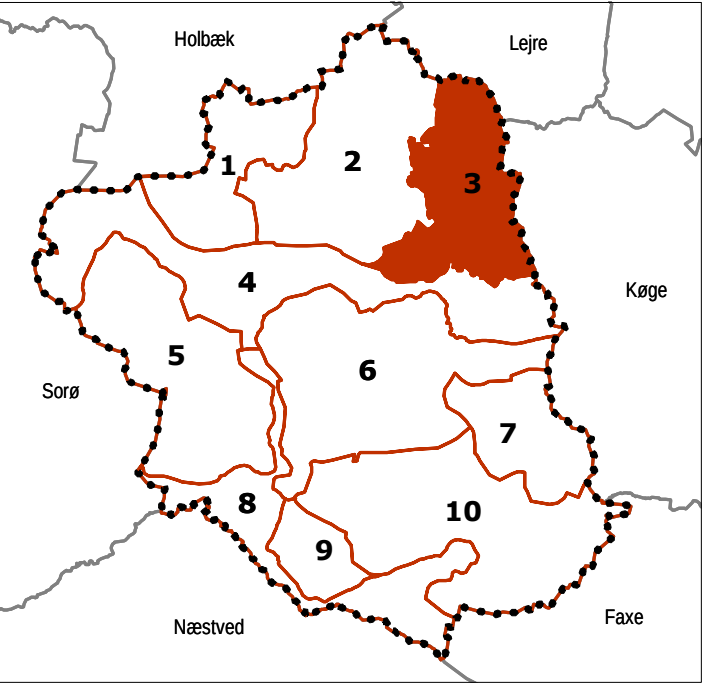
ATR nr.:	A032485
Tegn./Udarb.	BJO / LHJN
Kontr.	AKJO
Godk.	LHJN
Mål	1:30.000 (A3)
Dato	25. jan. 2013

Dokument nr.	Rev.
Bilag 3-2	0

Grundkort: © Kort & Matrikelstyrelsen.

0 0.5 1 km

Ringsted Kommune Landskabskarakteranalyse

Lave målebordsblade
Landskabskarakterområde 3
Jystrup dødis- og landbrugslandskab

O:\A030000\A032485\3_Pdoc\GIS\Kortbilag\Bilag 1-3 Lave målebordsblade.WOR

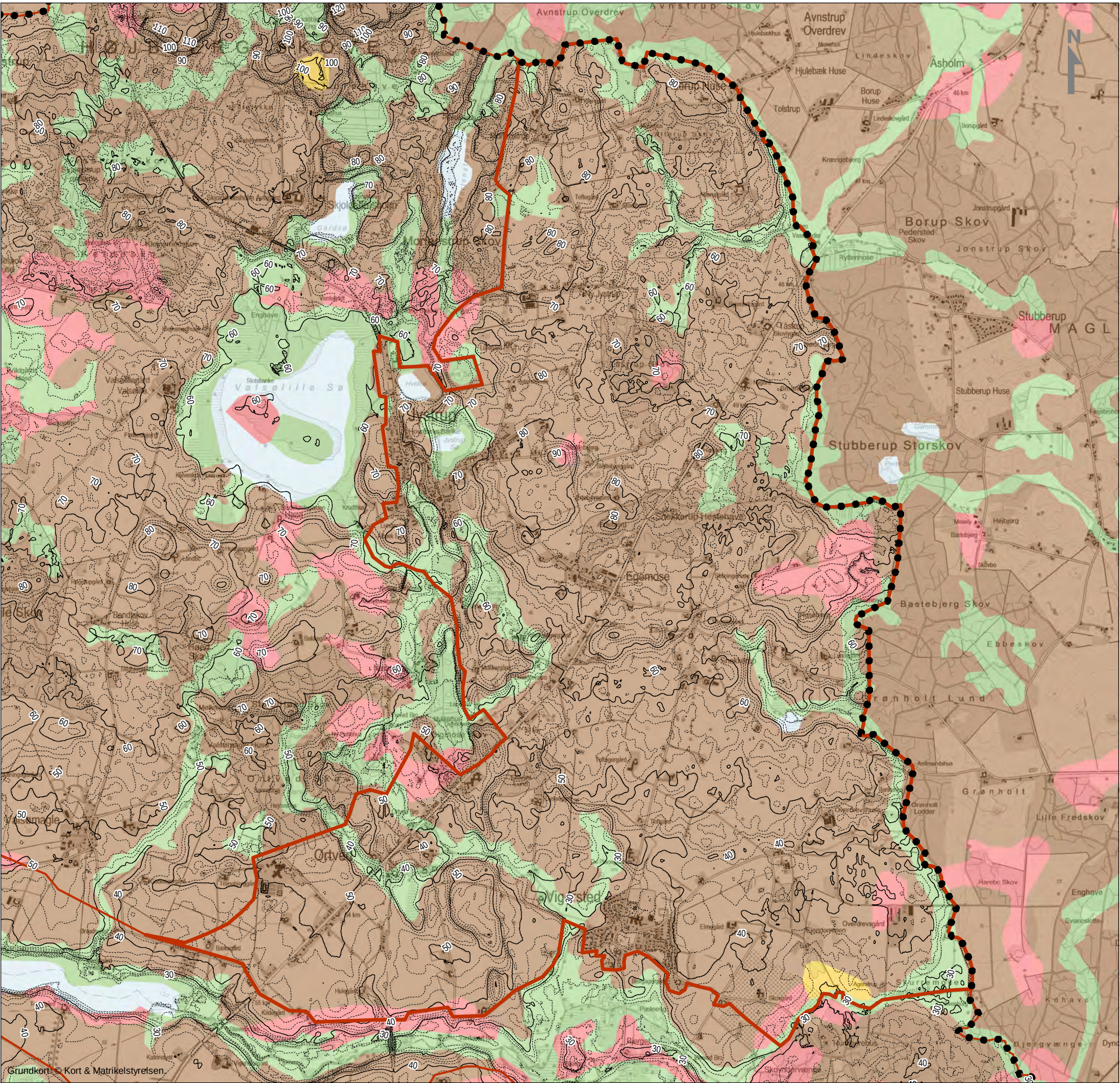
ATR nr.:	A032485
Tegn./Udarb.	BJO / LHJN
Kontr.	AKJO
Godk.	LHJN
Mål	1:30.000 (A3)
Dato	25. jan. 2013

COWI

COWI A/S
Parallevej 2
2800 Kongens Lyngby

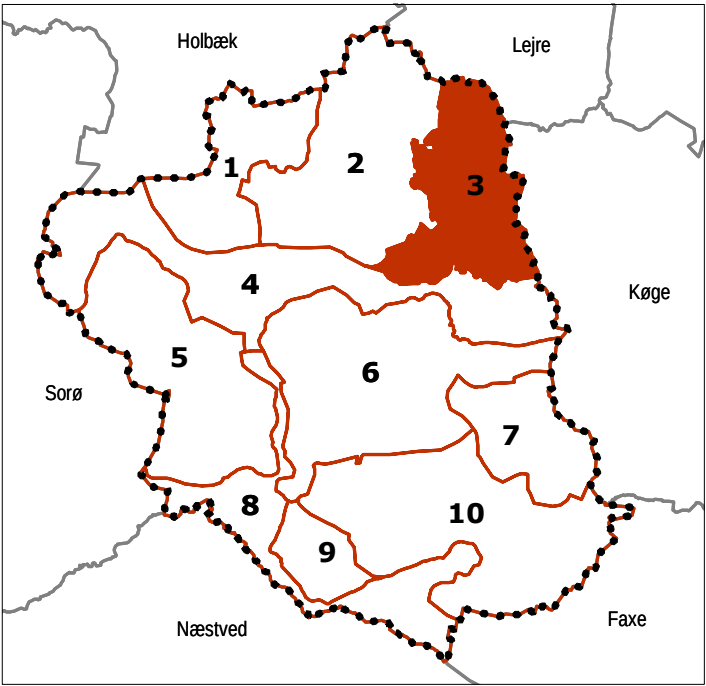
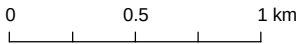
Telefon 56 40 00 00
cowi@cowi.dk
www.cowi.dk

Dokument nr. 1 Rev. 0
Bilag 3-3 0

Jordarter:

- Flyvesand (ES)
- Ferskvandsdannelser (FS)
- Marsk (HV)
- Marint sand og ler (HS)
- Strandvolde (HG)
- Moræne sand og grus (MS)
- Moræneler (ML)
- Smeltevandssand og -grus (DS)
- Smeltevandsler (DL)
- Ekstramarginale aflejringer (TS)
- Ældre havaflejringer (YS)
- Prækvartære bjergarter
- Søer (SØ)
- Fyld, havne, dæmninger, diger m.m.

Ringsted Kommune
Landskabskarakteranalyse

Jordart
Landskabskarakterområde 3
Jystrup dødis- og landbrugslandskab

O:\A030000\A0324853_Pdoc\GIS\Kortbilag\Bilag 3-4 Jordart.WOR

ATR nr.:	A032485
Tegn./Udarb.	BJO / LHJN
Kontr.	AKJO
Godk.	LHJN
Mål	1:30.000 (A3)
Dato	25. jan. 2013

COWI

COWI A/S
Parallevej 2
2800 Kongens Lyngby

Telefon 56 40 00 00
cowi@cowi.dk
www.cowi.dk

Dokument nr.	Rev.
Bilag 3-4	0